

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ VALSTYBINĘ ENERGETIKOS INSPEKCIJĄ PRIE ENERGETIKOS MINISTERIJOS, PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTĄ PRIE VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS

2015-06-10 Nr. 4D-2014/1-1255
Vilnius

I. SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius gavo X (toliau vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos (toliau vadinama – VEI arba Inspekcija) Alytaus teritorinio skyriaus, Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau vadinama – PAGD arba departamentas) pareigūnų ir AB F (toliau vadinama – Bendrovė) Alytaus skyriaus darbuotojų veiksmų (neveikimo) Pareiškėjo skundų nagrinėjimo institucijose bei Bendrovėje klausimais (toliau skundas Seimo kontrolieriui vadinama – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

2.1. „2014-01-31 nuvykau į sodybą, esančią [...]. Apie 00.30 nuėjau miegoti į kambarį Nr. 1. Atsibudau išgirdęs šuns inkštimą ir cypimą koridoriuje. Pasiėmęs telefoną ir įsijungęs telefone žibintuvėlį, ėjau pažiūrėti, dėl ko cypia šuo. Įėjus į koridorių kairėje pusėje, kur yra įlipimo angos dangtis į palėpę, pamačiau nedidelę ugnies liepsną. Pabrėžiu: toje vietoje, kur pamačiau gaisro židinio zoną, jokių elektros laidų ar elektros skydelio nebuvo [...]. Kur buvo įrengtas elektros skydelis, aplink jį jokio gaisro židinio nebuvo. Tai aiškiai mačiau, kadangi išėjus iš kambario elektros skydelis buvo tiesiai prieš mano akis ir aplink plotas visiškai nedegė, o gaisro židinio zoną pamačiau visiškai priešingoje pusėje patalpos ir tenai nebuvo jokių elektros instaliacijos laidų, nes namo palėpėje nebuvo išvedžiota elektros instaliacija“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

2.2. „Norėdamas užgesinti gaisrą gesintuvu, atidariau lauko duris Nr. 1 ir norėjau eiti į mašiną atsinešti gesintuvo, bet įėjęs į verandą pamačiau ant verandos laiptelių nutrūkusius ir besisklaidančius orinės elektros linijos laidus [*pastaba*: toliau vadinama – OR] (p. s. buvau įsijungęs telefone žibintuvėlį ir aiškiai mačiau nukritusius laidus). Pabrėžiu: nutrūkusius ir besisklaidančius OR elektros linijos laidus pamačiau, kai dar tik namo viduje buvo nedidelis gaisro židinėlis ir tuo metu lauke išplitusios liepsnos nebuvo ir jokie OR elektros laidai bei medžiai prie namo nedegė nuo gaisro sukeltos ugnies, nes nedegė namas atvira liepsna, bet per laidus bijojau eiti ir grįžau atgal į namą. [...].“

2.3. „[...] pabrėžiu: nutrūkusius ir besisklaidančius OR elektros linijos laidus mačiau ir kai stūmiau mašiną, tuo metu namas jokia atvira liepsna nedegė.“

2.4. „Įlipęs į mašiną laukiau, kol atvyks ugniagesiai. Atvykę ugniagesiai taip pat negalėjo įvažiuoti į kiemą dėl nutrūkusių ir besisklaidančių OR elektros linijos laidų ir turėjo laidus nukirpti

nuo stulpo. [...]. Įvažiuvus ugniagesiams, pasakiau, kur stovi balionas, šaldytuvas, kur yra rūsys. Ugniagesiai įsodino į jų automobilį ir iškvietė med. pagalbą. Iki med. pagalbos atvykimo ugniagesiams pasakiau savo asmens duomenis, taip pat pasakiau apie matytus nutrūkusius ir besisklaidančius OR elektros linijos laidus. Atvykus medicams, buvau išvežtas į Alytaus ligoninės priėmimo skyrių.“

2.5. „Dėl nekokybiško elektros energijos tiekimo ne kartą kreipėmės į Bendrovę. [...] atsisakiau net pasirašyti energijos pirkimo–pardavimo sutartį, kadangi Bendrovė negalėjo užtikrinti kokybiško energijos tiekimo (visi mūsų prašymai ir elektroniniai kreipimaisi turi būti Bendrovės duomenų bazėje). Elektros linija nutiesta 1965 metais. Esant blogam orui ar perkrovai išoriniam elektros tinkle visada būdavo netinkamas elektros tiekimas: prigesdavo name šviesos, visame kaime buvo nutrūkęs energijos tiekimas. OR laidai buvo laisvi ir siūbuodavo vos nesusiliesdami.“

2.6. „Name ir prie namo įvade buvo išvedžiota naujai elektros instaliacija ir pagal VEI Alytaus teritorinio skyriaus išduotą pažymą Nr. 17-140 atitiko visus norminius teisės aktų reikalavimus (p. s. visi elektros instaliacijos laidai buvo nedegiamame gofruotame vamzdyje). Kai įvyko gaisras, tuo metu buvo įjungtas į maitinimo tinklą tik šaldytuvas. Toje patalpoje, kur stovėjo šaldytuvas, gaisras išplito paskiausiai, kai jau namo dalis degė atvira liepsna.“

2.7. „2014-02-03 atvykus Alytaus APGV [pastaba: Alytaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos] ekspertams į įvykio vietą nustatyti gaisro priežastį, taip pat su situoktine dalyvavome gaisro nustatymo apžiūroje. Apžiūra buvo atlikta neobjektyviai, kadangi ekspertai atvyko tik 2014-02-03 dieną, kai jau buvo pašalinti Bendrovės visi OR elektros linijų laidų gedimai. Nesuprantama, kaip galima nustatinėti gaisro kilimo priežastį po ypač svarbių aplinkybių išnykimo, t. y. gaisro vieta nebuvo apsaugota, kad būtų galimybė objektyviai ištirti gaisro kilimo priežastį, t. y. galimi įkalčiai pašalinti.“

2.8. „Ekspertai atvyko nepasiruošę: į pateiktus klausimus negalėjo atsakyti ir sakė nesuprantą apie elektrą (p. s. neturėjo jokių įrankių, net kastuvą turėjome duoti). Taip pat nekreipė dėmesio į pateiktus svarbius įvykio faktus, dėl ko būtų galima nustatyti tikslesnę gaisro kilimo priežastį. Dėl anksčiau minėtų priežasčių ir trūkstamos kompetencijos ekspertai buvo kviečiami atvykti kitą dieną, kadangi patiems pavyko rasti OR elektros linijos laidus, susilydžiusius nuo trumpojo jungimo.“

2.9. „Pagal išdėstytus faktus pastate elektros instaliacijos darbas avariniame režime negalėjo būti, kadangi elektros instaliacija atitiko visus elektros saugos reikalavimus, kadangi įvykdėme visus Bendrovės ir VEI reikalavimus. [...] darbuotojas p. A tai patvirtino pažymoje Nr. 17-140. Gaisro židinio zona buvo palėpėje, kur nėra jokių elektros linijos laidų.“

2.10. „**Gaisras kilo nuo nutrūkusių OR elektros linijos laidų trumpojo jungimo atsiradusių kibirkščių**, kadangi 2014-02-01 buvo labai gūsingas ir žvarbus vėjas su sukuriais, ir dėl laisvumo ar kitų priežasčių susilietus tarpusavyje OR seniems laidams įvyko trumpas sujungimas OR laiduose.“

2.11. „Nuo OR elektros linijos laidų trumpo jungimo atsiradusių kibirkščių į skardinės stogo dangos apačios kraštą, kuris jungėsi su veranda, kurios ir sukėlė gaisrą name, nes net mažiausios kibirkšties dalelės turėjo užtekti, kol atramoje Nr. [...] sankcionavimo dėžėje suveikė apsauga, kad užsidegtų palėpėje esantys spaliai su šiaudais (p. s. OR elektros linijos laidai kabo labai arti verandos, apie 2 metrus). Po gaisro patys radome nutrūkusius ir susilydžiusius nuo trumpo jungimo orinės elektros linijos laidus, o ne sudegusius [...]“

2.12. „Bendrovės raštas, kad OR laidai sudegė, neatitinka tikrovės ir faktų. Pabrėžiu: OR elektros linijos laidai nebuvo nudegę, nes nuo trumpo jungimo nukrito prieš namui degant atvira liepsna (p. s. nuotraukose aiškiai matosi, laidai net neapjuodę visi rasti), kadangi ugniagesiai turėjo nukirpti likusius OR elektros linijos laidus, t. y. tuos laidus, kurie buvo likę nenukentėję nuo trumpojo jungimo. Taip pat ir dabar likę sujungti seni laidai, esantys šalia namo yra seni, t. y. kaboję prieš gaisrą, o kur įvyko OR elektros linijos laiduose trumpas jungimas, pakeisti naujais. Nutrūkę ir

susilydę OR elektros linijos laidai yra nuo trumpojo jungimo, tas aiškiai matosi pridedamose nuotraukose. Medžiai apdegę prie namo, kaip jau namas degę atvira liepsna, OR laidai buvo jau nutrūkę nuo trumpojo jungimo, prieš namui degant atvira liepsna.“

2.13. „Visos gaisro aplinkybės ir OR likę laidai buvo pateiktos VEI, kadangi ši institucija kontroliuoja Bendrovę, kad išnagrinėtų, dėl kokių priežasčių nutrūko OR linijos laidai. VEI, gavusi mano pateiktus skundus, įgaliojo Bendrovę išnagrinėti šio įvykio (gedimo) tyrimą. Tokie VEI veiksmai sveiku protu nesuvokiami, kaip galima įpareigoti Bendrovę išnagrinėti savo gedimą, dėl kurio ir sudegę gyvenamasis namas. Bendrovė savo tyrimą atliko savo naudai, nekompetentingai remdamasi hidrometeorologinės tarnybos raštu dėl vėjo krypties nustatymo. Kaip galima padaryti išvadą, kad OR laidai nudegę, kai nei viena institucija nedarė metalografinės ekspertizės. VEI savo 2014-06-09 rašte Nr. 2R-1824 patiems liepė kreiptis į elektronikos specialistus, kad padarytume metalografinę ekspertizę. Pagal galiojančius Lietuvos įstatymus tik vienintelis Lietuvos teismo ekspertizės centras atlieka šias ekspertizes ir tik juridinėms institucijoms, o ne fiziniams asmenims.“

3. Pareiškėjas prašo Seimo kontrolierių: „išnagrinėti susidariusią situaciją, kadangi nei viena institucija, kuriai priklausė išnagrinėti šį įvykį, nesiėmė visų priemonių.“

4. Kartu su Skundu Pareiškėjas pateikė:

4.1. VEI 2014-03-25 raštą Nr. 2R-994 (į Pareiškėjo 2014-02-20 prašymą, toliau vadinama – Prašymas-1), iš kurio turinio nustatyta:

4.1.1. Prašymą-1 „VEI gavo praėjus 20 dienų po įvykusio gaisro. Atsižvelgdami į [...] nurodytas aplinkybes ir vadovaudamiesi Išankstinės privalomos skundų ir ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo 11.10 punkto reikalavimais, VEI Alytaus teritorinio skyriaus pareigūnas 2014-03-07 atliko Bendrovės Alytaus regiono tinklo valdymo departamento Tinklo eksploatavimo skyriaus eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės KT [...], patikrinimą, taip pat apžiūrėjo esamą situaciją oro linijoje tarp atramų [...], apklausė Bendrovės darbuotojus, kurie 2014-02-01 šalino gedimą tarp minėtų atramų, ir surašė 2014-03-07 faktinių aplinkybių nustatymo aktą Nr. 17OV8-2“ (toliau vadinama – Aktas);

4.1.2. „Bendrovės 0,4 kV oro linija [...], nutiesta iš transformatorinės [...], kuria elektros energija tiekama ir į Jūsų sodybą, įrengta 1965 metais, oro linijos apžiūros ir remontai atlikti laiku. Nuo 2011-01-01 iki 2014-02-01 šioje oro linijoje užfiksuoti trys oro linijos neplaniniai atsijungimai (atsijungimų dėl laidų trūkimo nebuvo). Elektros energijos tiekimas Jūsų sodybai nutrūko tik vieno atsijungimo metu. Šioje oro linijoje 2014-02-01 nutrūko laidai tik tarp [...] atramų, šalia kurių degė Jūsų namas, kitose linijos dalyse laidų trūkimų ar kitų gedimų tą dieną nebuvo užfiksuota. Bendrovės 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės [...], eksploatacijos pažeidimų nenustatyta“;

4.1.3. „Jūsų namo gaisro priežastis tyrė Alytaus APGV, kurios nuomone, gaisro židinio zona buvo pastato viduje, kur buvo įrengtas elektros skydelis. Atsiųstame rašte Nr. 3S-181 (8.9)

Alytaus APGV pasisako, kad labiausiai tikėtina gaisro priežastis – Jūsų namo elektros instaliacijos darbas avariniame režime“;

4.1.4. „Kadangi po gaisro buvo praėję 20 dienų, todėl patikrinimą įvykio vietoje atlikęs VEI Alytaus teritorinio skyriaus pareigūnas dalies elektros laidų nerado, gaisrą gesinti trukdžiusius laidus nukirpo gaisrininkai. Bendrovė nutrūkusių ir gaisrininkų nukirptų laidų vietoje nutiesė laidus ir atnaujino elektros energijos tiekimą vartotojams. Pažymime, kad nėra galimybės nustatyti, ar laidai nutrūko dėl liepsnos poveikio, kai degė namas (nuo namo pusės pūtė labai stiprus vėjas į oro linijos pusę taip, kad nudegė medžių, esančių maždaug už 6 metrų atstumu, žievė), ar dėl kitų priežasčių“;

4.1.5. „Remiantis Energetikos įrenginių avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatų (toliau vadinama – Nuostatai) 41 punkto reikalavimais, visus įvykius (gedimus), įvykusius

energetikos įrenginiuose ir neaprašytus šių Nuostatų II skyriuje, savo nustatyta tvarka tiria, analizuoja ir jų apskaitą tvarko įrenginių savininkas. Atsižvelgiant į šiuos reikalavimus VEI įpareigoja Bendrovę atlikti šio įvykio (gedimo) tyrimą iki 2014-04-25 ir tyrimo išvadas pateikti X bei VEI“;

4.1.6. „Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo [...] 34 straipsnio 16 dalimi, ginčo šalys per 30 dienų nuo vartotojų ir energetikos įmonių ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimo, kuriuo ginčo nagrinėjimas nutraukiamas, priėmimo turi teisę kreiptis į Vilniaus apygardos teismą ir prašyti nagrinėti jų ginčą iš esmės“;

4.2. Bendrovės darbuotojų paaiškinimus;

1) B 2014-03-07 paaiškinimą: „[...] š. m. vasario 1 d. dirbome operatyvinės brigados sudėtyje [...]. Apie 15 val. gavome komandą iš budinčio dispečerio [...] po gaisro apžiūrėti oro liniją [...]. Tarp atramų [...] galimai nuo didelio karščio radome trūkusius OL laidus. Atramoje [...] į atramos [...] pusę gaisrininkai laidus buvo nukirpę. [...]“;

2) C 2014-03-07 paaiškinimą: „[...] Atvykus į vietą radome gaisro nuniokotą namą, kurio elektros įvadas prijungtas nuo [...] atramos [...], atramoje [...] į atramos [...] pusę laidai buvo nukirpti gaisrininkų, [...]. Nesuprantame, koku tikslu gaisrininkai atramoje [...] nukirpo OL laidus į atramos [...] pusę, nes OL maitinimas iš [...] atramos pusės, galbūt OL laidai jiems maišė gesinti gaisrą. [...]“;

4.3. Pareiškėjo 2014-05-08 prašymą VEI (toliau vadinama – Prašymas-2), kuriame nurodė:

„Atsižvelgdami į Vilniaus apygardos teismo nutartį ir Bendrovės 2014-04-03 raštą Nr. 46030-216, pakartotinai prašome išnagrinėti, priimant galutinį sprendimą, dėl kokių objektyvių priežasčių 2014-02-01 įvyko trumpas jungimas prieš kylant gaisrui gyvenamajame name, Bendrovės eksploatuojamuose elektros oro linijos laiduose, esančiuose Pareiškėjui priklausančiame sklype [...]. [...] Sprendimas reikalingas tam, kad tinkamai galėtume kreiptis į teismą dėl tolimesnio bylos nagrinėjimo. Taip pat nesutinkame su Bendrovės komisijos išvada, kad visi keturi OL laidai nukrito ant žemės nudeginti degančio namo liepsnos, kadangi negalėjo Bendrovė objektyviai ištirti šio įvykio (gedimo) tyrimo, nes yra ginčo šalis ir Bendrovės eksploatuojamuose OR laiduose įvyko trumpas jungimas. [...] pateikti: 1. Bendrovės komisijos tyrimo medžiagą, kaip jie ištyrė, kad Bendrovės OR laidai nudegė. 2. Koku tikslu vykdomas Bendrovės tinklo remontas [...], jeigu teigiama Jūsų rašte Nr. 2 R-994, kad visi OR linijų darbai atlikti laiku (p. s. tik po skambučio F p. D buvo atšaukti darbai, kadangi nesibaigęs tyrimas dėl įvykio, ir taip pat 2014-05-01 ir 2014-05-04 matėme Bendrovės automobilius [...], tvarkančius OR laidus [...]. 3. Prašymus ir skundus, kuriuos Bendrovei teikėme raštu ir elektroniniu paštu, dėl nekokybiško elektros tiekimo.

Taip pat 2014-02-03 dieną telefonu kreipėmės į VEI Alytaus skyrių, kaip į Bendrovę, kontroliuojančią įstaigą, dėl pagalbos, kad atvyktų padėti nustatyti OR linijos laidų trumpo jungimo priežastį, bet buvo atsakyta, kad jie nieko negali padėti [...]. O VEI rašte teigiama, kad tik po 20 d. gavo skundą ir negali objektyviai išnagrinėti skundo. Taip pat ir po 20 d. gaisro vieta nebuvo sutvarkyta ir buvo galima nustatyti pagal tuometinę situaciją, o dėl dalies elektros laidų, kurių nerado p. E, turėjo kreiptis į Bendrovės darbuotojus, kurie ir šalino gedimus 2014-02-01 d.“;

4.4. VEI 2014-06-09 raštą Nr. 2R-1824 (atsakymas į Prašymą-2):

„VEI Alytaus teritorinis skyrius 2014-05-13 gavo Prašymą-2, kuriame prašote išnagrinėti ir priimti sprendimą, dėl kokių priežasčių įvyko trumpasis jungimas, prieš kylant gaisrui Jūsų gyvenamame name. esančiame [...], Bendrovės eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės KT [...], laiduose tarp atramų [...], esančių Jums priklausančiame sklype. Skunde Jūs tvirtinate, kad 2014-02-03 telefonu kreipėtės į VEI Alytaus teritorinį skyrių, kad būtų nustatytos oro linijos laidų trumpojo jungimo priežastys, bei teigiate, jog Jums buvo atsakyta, kad VEI nieko padėti negali.

Skunde prašote pateikti Bendrovės komisijos, kuri tyrė 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės KT [...], laidų tarp atramų [...] trūkumą, tyrimo medžiagą ir Bendrovei Jūsų

pateiktus raštus ir elektroniniu paštu prašymus bei skundus dėl nekokybiškos elektros energijos tiekimo. [...] nurodytų dokumentų VEI neturi, todėl pateikti negali. Dėl prašomų dokumentų siūlome kreiptis į Bendrovės Alytaus regiono tinklo valdymo departamento Tinklo eksploatavimo skyrių. [...] Bendrovė savo valdomame tinkle pagal planą atlieka tinklo techninės priežiūros darbus. Bendrovės atstovas paaiškino, kad [...], atliekant 0,4 kV oro linijų, nutiestų iš transformatorinės KT [...], apžiūrą buvo užfiksuota keletas defektų. Planine tvarka 2014-05-05, iš anksto įspėjus elektros energijos vartotojus, turėjo būti atlikti defektų šalinimo darbai. Defektų šalinimas sustabdytas Jūsų prašymu. [...].

Jūsų namo gaisro priežastis pagal kompetenciją tyrė Alytaus APGV, kurios nuomone, gaisro židinio zona buvo pastato viduje, kur buvo įrengtas elektros skydelis. Atsiųstame rašte Nr. 3S-181 (8.9) valdyba pasisako, kad labiausiai tikėtina gaisro priežastis – Jūsų namo elektros instaliacijos darbas avariniu režimu. [...] Kadangi Jūs Prašyme-2 nenurodėte naujų faktinių duomenų, ir įvertinus tai, kas išdėstyta aukščiau, VEI, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 straipsnio 14 dalimi ir Išankstinės privalomos skundų ir ginčų nagrinėjimo tvarkos aprašo 52.3 punktu, priima sprendimą – pripažinti Jūsų skundo reikalavimus nepagrįstais ir skundą atmesti“;

4.5. Bendrovės 2014-04-03 raštą Nr. 46030-216 [atsakymas į Pareiškėjo 2014-03-03 prašymą (toliau vadinama – Prašymas-3) ir VEI į 2014-03-25 raštu teiktą įpareigojimą], kuriame nurodoma: „Bendrovės Alytaus regiono tinklo valdymo departamento direktoriaus potvarkiu paskirta komisija atliko tyrimą dėl 0,4 kV oro linijos [...] iš transformatorinės [...] laidų trūkimo 2014-02-01, [...] Komisijos išvada: visi keturi OL laidai nukrito ant žemės nudeginti degančio namo liepsnos. Apsaugos veikė selektyviai“;

4.6. Pareiškėjas 2014-06-16 prašymu (toliau vadinama – Prašymas-4) Bendrovės paprašė pateikti: Bendrovės „Alytaus regiono tinklo valdymo komisijos tyrimo medžiagą; koku tikslu vykdomas Bendrovės tinklo remontas [...], iš kur atsirado defektai iš transformatorinės KT [...] nutiestose elektros oro linijose; prašymus ir skundus, kuriuos Bendrovei teikėme raštu ir elektroniniu paštu dėl nekokybiško elektros tiekimo nuo 2010-10-05“; „patvirtintas dokumentų kopijas, kuriose būtų matomi visi Bendrovės darbai“, atlikti Pareiškėjui nuosavybės teise priklausančiame sklype nuo 2010-10-05; „ar buvo pakeisti per kapitalinį remontą, įvykusį 2011-11-30, Bendrovės 0,4 kV oro linijos [...] iš transformatorinės [...] tarp oro linijos atramų 2014/14-2015/15 aliumininiai laidai, [...] pateikti patvirtintas dokumentų kopijas, jeigu buvo pakeisti; koks įvyko gedimas 2014-06-14 objekte Nr. [...], [...], dėl kurio vėl buvo nutrauktas elektros tiekimas“;

4.7. Bendrovės 2014-07-11 raštą Nr. 46030-390 į Prašymą-4, kuriame nurodoma:

1) „[...] Atlikto tyrimo išvadas Jums pateikėme 2014-04-03 rašte Nr. 46030-216“;

2) „[...] vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 39 straipsnio nuostatomis, Bendrovė techniškai eksploatuoja, prižiūri, valdo ir plėtoja jai priklausančius skirstomuosius tinklus ir jungiamąsias linijas. Vykdamas Elektrinių ir elektros tinklų eksploatavimo taisyklių [...] reikalavimus planavome pašalinti keletą neeilinės apžiūros metu pastebėtų defektų. Defektų šalinimas buvo sustabdytas Jūsų prašymu“;

3) „Visus Jūsų prašymus ir skundus išnagrinėjome bei pateikėme Jums atsakymus. Norėdami pakartotinai gauti atsakymų kopijas prašytume patikslinti pakartotinai pageidaujamo gauti prašymo ir skundo datą“;

4) „Bendrovė 2011-11-30 nevykdė OL kapitalinio remonto“;

5) „2014-06-14 nuo 6.05 iki 06.40 val. dėl gedimo šalinimo, 10 kV oro linijoje [...] 110/35/10 kV transformatorių pastotės buvo atjungtas 10 kV oro linijos ruožas (11 transformatorių, 128 vartotojai, tame tarpe ir transformatorinė [...])“;

4.8. PAGD 2014-03-19 raštą, kuriame nurodoma:

1) „[...] pavaldžiose įstaigose, neatidėliotinos informacijos apie gaisrus patikrinimui atliekami vadovaujantis departamento direktoriaus 2008-09-01 įsakymu Nr. 1-285 „Dėl ikiteisminio tyrimo pradžios registravimo, ikiteisminio tyrimo vykdymo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo

departamente prie Vidaus reikalų ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo ir kai kurių Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus įsakymų pripažinimo netekusiais galios“, patvirtintu Ikiteisminio tyrimo pradžios registravimo, ikiteisminio tyrimo vykdymo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose tvarkos aprašu, kuriame nustatyti reikalavimai pradedant ikiteisminį tyrimą, registruojant jo pradžią, jį vykdant ir atsisakant jį pradėti“;

2) „Alytaus APGV pareigūnai atliko neatidėliotiną informacijos apie gaisrą patikrinimą, tikslu nustatyti galimos nusikalstamos veikos požymius, ir nustatė, jog labiausiai tikėtina gaisro priežastis – „pastato elektros instaliacijos darbas avariniame režime“;

3) „neatidėliotinos informacijos apie gaisrą patikrinimo metu galimos nusikalstamos veikos požymių nenustatyta ir taip pat negautas nukentėjusiojo (nukentėjusiųjų) skundas, tokiu būdu dėl minėto gaisro procesinis sprendimas priimtas nebuvo, o tikslė (konkreči) gaisro kilimo priežastis nustatoma tik esant akivaizdiems ir neginčijamiems gaisro kilimo faktą ir būdą patvirtinantiems duomenims, kurie pasitvirtina atlikus ikiteisminį tyrimą ir įvertinus visas objektyvias ir subjektyvias aplinkybes“;

4) „[...] Ekspertizių atlikimo PAGD Gaisrinių tyrimų centro nuostatų, patvirtintų PAGD direktoriaus 2004-03-25 įsakymu Nr. 56, 4 punkto pagrindu, departamento Gaisrinių tyrimų centre (toliau vadinama – Centras) atliekamos teismo ekspertizės, skiriamos teismo ar teisėjo nutartimi (baudžiamosiose, civilinėse ir administracinėse bylose). Esant būtinybei ir galimybei, remdamiesi Centro ir kviečiančios specialistus institucijos susitarimu, Centre dirbantys specialistai gali atlikti objektų tyrimą ir pateikti specialisto išvadą arba paaiškinimus jo kompetencijos klausimais Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka. Kitų fizinių ar juridinių asmenų prašymu ir Gaisrinių tyrimų centro vadovybės sutikimu gali būti atliekamos ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso, už kurių atlikimą turi būti apmokama įstatymų nustatyta tvarka“;

4.9. VEI 2011-05-27 Energetikos įrenginių techninės būklės patikrinimo pažyma Nr. 17-140, kurioje nurodyta, jog „Y, individualus namas [...], sumontuoti, išbandyti vidaus įrenginiai. Elektros įrenginiai: PS, elektros instaliacija, P-3 kW ir atitinka projekto, norminių teisės aktų reikalavimus bei gali būti naudojami pagal paskirtį.“

5. Pareiškėjas 2014-10-23 elektroniniu laišku informavo, kad 2014-10-21 buvo nuvykęs į Gaisrinių tyrimų centrą (toliau vadinama –Centras). Jo darbuotojai pakomentavo: „situaciją dėl šio gaisro tyrimo yra beviltiška ir jie jau padėti negali, nes atsakingi darbuotojai iš karto po gaisro neatliko savo pareigų ir dabar yra per vėlu, t. y. gaisro vieta neatitinka tikrovės.“ Pareiškėjas nurodė, kad „Tyrimų centras metalografinių tyrimų pagal turimus OR laidus ir el. įvado skydelio laidus neatlieka. Gaisrų tyrimo skyriaus darbuotojai pasakė: kadangi nesutikome su Alytaus PGAD išvada ir iš karto mes raštiškai nurodėme priežastis dėl ko, tai Alytaus PGAD turėjo kviesti Gaisrų tyrimo skyriaus darbuotojus į įvykio vietą, kad jie padėtų iš naujo iširti, nes [...] jie turi visą reikalingą aparatūrą ir kompetenciją nustatyti, dėl ko kyla gaisrai, ir esant sudėtingoms situacijoms atvyksta į įvykio vietą, jei juos kviečia PAGD skyriai.“

6 Pareiškėjas pateikė 2014-10-26 prašymo, adresuoto VEI Alytaus teritorinio skyriaus vedėjui, kopiją. Prašyme prašoma paaiškinti „kaip Jūs atlikote tyrimą ir nustatėte (VEI 2014-03-25 raštas Nr. R-994), kad atlikus Bendrovės eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos, nutiestos iš transformatorinės KT [...], patikrinimą OR eksploatavimo pažeidimų neužfiksavote? Kodėl buvo neužfiksuota per patikrinimą įtrūkę OR laidai ir buvo palikti nekeisti sukeldami didelį pavojų žmonių gyvybei ir turtui? Kodėl po Jūsų atlikto tyrimo, kad AB F eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos, nutiestos iš transformatorinės KT [...], patikrinimą OR eksploatavimo pažeidimų nėra, F 2014-09-19 atliko remonto darbus 15 atramoje, kurių metu ir pamatėme įtrūkusius OR laidus, nes

atvykę darbuotojai nesiruošė keisti jokių OR laidų, o tik tvarkyti 15 atramą? Kodėl vadovaujantis VEI viršininko patvirtintame Išankstinės privalomos skundų ir ginčų nagrinėjimo tvarkos apraše reglamentuojama, kad pareiškėjas pats gali dalyvauti patikrinimuose, nebuvo man pranešta, kad galėčiau pats dalyvauti visuose tiek VEI, tiek F patikrinimuose, susijusiais su mano Jums pateiktais visais prašymais ir skundais?“

II. TYRIMAS IR IŠVADOS

7. Seimo kontrolierius, siekdamas išsiaiškinti pareiškėjų nurodytas aplinkybes, kreipėsi į VEI ir PAGD, prašydamas pateikti paaiškinimus dėl skundo teiginių bei atsakyti į Seimo kontrolieriaus klausimus.

Skundo tyrimui reikšmingos aplinkybės

8. VEI Seimo kontrolieriui pateikė toliau nurodytus informaciją, dokumentus:

8.1. „VEI Alytaus teritorinis skyrius 2014-02-21 gavo Pareiškėjo Prašymą-1, kuriame buvo prašoma išnagrinėti, dėl kokių priežasčių nutrūko Bendrovės eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės KT [...], laidai tarp atramų [...], esančios [...].“

[...] pagal Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2010-03-05 įsakymu Nr. 1-80 patvirtintų Energetikos avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatų (toliau vadinama – Nuostatai) 26 punktą, VEI sudaryta komisija tiria tik energetikos įrenginiuose įvykusias avarijas ir sutrikimus. Prašyme-1 nurodytas įvykis neatitiko nei vieno Nuostatų 14–21 punktuose išvardintų įvykių požymių, t. y. nepriskiriamas nei prie avarijų, nei prie sutrikimų, todėl VEI pagrįstai netyrė, dėl kokių priežasčių nutrūko orinės elektros linijos laidai.“

8.2. „[...] Nuostatų 41 punktas nustato, kad visus kitus įvykius (gedimus), įvykusius energetikos įrenginiuose ir neaprašytus šių Nuostatų II skyriuje, savo nustatyta tvarka tiria, analizuoja ir jų apskaitą tvarko įrengimų savininkai ar valdytojai, [...]. VEI, siekdama išsiaiškinti Prašyme-1 paminėtus teiginius dėl blogo elektros oro linijų eksploatavimo ir elektros energijos kokybės, 2014-03-07 atliko Bendrovės Alytaus regiono tinklo valdymo departamento Tinklo eksploatavimo skyriaus eksploatuojamos 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės KT [...], patikrinimą, taip pat apžiūrėjo esamą situaciją oro linijoje tarp atramų [...]–[...], apklausė Bendrovės darbuotojus, kurie 2014-02-01 šalino gedimą tarp minėtų atramų, ir surašė 2014-03-07 faktinių aplinkybių nustatymo aktą Nr. 17OV8-2 (toliau vadinama – Aktas).“

8.3. „VEI nustatė:

Bendrovės 0,4 kV oro linija [...], nutiesta iš transformatorinės [...], kuria elektros energija tiekama ir į Pareiškėjo sodybą, įrengta 1965 metais, oro linijos apžiūros ir remontai atlikti laiku. Nuo 2011-01-01 iki 2014-02-01 šioje oro linijoje užfiksuoti trys oro linijos neplaniniai atsijungimai (atsijungimų dėl laidų trūkimo nebuvo).

Elektros energijos tiekimas Pareiškėjo sodybai nutrūko tik vieno atsijungimo metu. Šioje oro linijoje 2014-02-01 nutrūko laidai tik tarp [...] atramų, šalia kurių degė Pareiškėjo namas, kitose linijos dalyse laidų trūkimų ar kitų gedimų tą dieną nebuvo užfiksuota. Bendrovės 0,4 kV oro linijos [...], nutiestos iš transformatorinės [...], eksploatacijos pažeidimų nenustatyta.

[...] po gaisro buvo praėję 20 dienų, todėl patikrinimą įvykio vietoje atlikęs VEI Alytaus teritorinio skyriaus pareigūnas dalies elektros laidų nerado, gaisrą gesinti trukdžiusius laidus nukirpo gaisrininkai.

VEI informavo Pareiškėją, kad, remiantis Nuostatų 41 punkto reikalavimais, visus įvykius (gedimus), įvykusius energetikos įrenginiuose ir neaprašytus šių Nuostatų II skyriuje, savo nustatyta tvarka tiria, analizuoja ir jų apskaitą tvarko įrenginių savininkas. Atsižvelgiant į šiuos reikalavimus VEI įpareigojo F atlikti šio įvykio (gedimo) tyrimą iki 2014-04-25 ir apie tai informuoti Pareiškėją

ir VEI.“

8.4. „VEI 2011-05-27 pažyma Nr. 17-140 buvo išduota 2011-05-27 ir buvo konstatuota būtent tą dieną buvusių pastato elektros įrenginių padėtis. Gaisras, Pareiškėjo duomenimis, įvyko 2014-02-01, t. y. praėjus beveik trimis metams po [...] pažymos [...] išdavimo, todėl namo elektros įrenginių techninė būklė galėjo pasikeisti dėl elektros įrenginių eksploatavimo ir kitų Pareiškėjo veiksmų.“

8.5. „[...] Nagrinėjant prašymą nebuvo tikrinta galimo trumpojo jungimosi nutrūkusi laidams ir dėl to kilusios gaisro aplinkybės, nes toks tyrimas nėra VEI kompetencijos sritis, be to, nebuvo išsaugota įvykio vieta.“

8.6. „Galimo pastovaus nekokybiško elektros tiekimo priežastys buvo tikrinamos ir tikrinimo rezultatai nurodyti Akte. VEI nenustatė jokių elektros energetiką reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų.“

8.7. „VEI apžiūros metu patikrino, kaip Bendrovė prižiūri oro linijas, ir tai konstatavo Akte. Tinkamą oro linijų priežiūrą taip pat įrodo Eksploatavimo žinialapio kopija ir kiti dokumentai.“

8.8. „VEI netikrino elektros laidų, esančių Pareiškėjo name ir prie namo, tinkamumo eksploatacijai, nes šie laidai po gaisro neišliko.“

8.9. „VEI netikrino Bendrovėje gautų Pareiškėjo prašymų, skundų nagrinėjimo tinkamumo, nes [...] teisės aktai nenustato VEI teisės ir pareigos tikrinti, kaip energetikos įmonėse nagrinėjami ginčai su vartotojais, [...] Pareiškėjas iki 2014-02-21 nė karto nesikreipė į VEI dėl ginčo su Bendrove [...], jeigu pareiškėjai kreipiasi į VEI dėl netinkamo ginčo išnagrinėjimo įmonėje, tokiu atveju VEI netikrina, ar energetikos įmonė tinkamai išnagrinėjo ginčą, o sprendžia patį ginčą ir priima sprendimą savo kompetencijos ribose.“

8.10. „[...] Prašymas-1 buvo nagrinėjamas kaip prašymas išspręsti ginčą, [...]“

8.11. Pareiškėjas apskundė VEI 2014-03-25 atsakymą į Prašymą-1 Vilniaus apygardos teismui. Vilniaus apygardos teismas 2014-05-05 nutartimi atsisakė ieškinį priimti, nes Pareiškėjas nesilaikė įstatymų nustatytos tai bylų kategorijai išankstinio bylos sprendimo ne teisme tvarkos. Nutartyje pažymėta: „ieškovo prašymas išnagrinėti ginčą iš esmės administracinėje byloje negali būti tenkinamas civilinėje byloje, kadangi VEI skundžiamame 2014-03-25 rašte [...] nepriėmė jokio galutinio sprendimo, atitinkančio Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 straipsnio prasmę ir todėl ieškovo suformuluoti reikalavimai teisme dar nenagrinėtini. [...]“

8.12. „Nagrinėjant Pareiškėjo Prašymą-2, [...] pavesta nagrinėti buvo VEI Alytaus teritorinio skyriaus vyriausiajam inžinieriui-inspektoriui Vitui Jonaičiui. Prašymas-2 buvo nagrinėjamas kaip prašymas išspręsti ginčą, buvo atlikta pateiktų dokumentų ir teisės aktų analizė, peržiūrėtas VEI 2014-03-25 sprendimas Nr. 2R-994 ir VEI 2014-06-09 sprendimu Nr. 2R-1824 Prašymas-2 atmestas kaip nepagrįstas, išaiškinta apskundimo tvarka.“

9. PAGD pateikė Seimo kontrolieriui toliau nurodytą informaciją, dokumentus:

9.1. „2014-02-01, apie 2 val. 51 min., buvo gautas pranešimas, kad dega Pareiškėjui priklausantis namas [...]. [...] pirmosios priešgaisrinės pajėgos į įvykio vietą atvyko apie 3 val. 12 min. Pirmųjų pajėgų atvykimo metu namas jau degė atvira liepsna, stogas buvo įgriuvęs. Gaisras lokalizuotas 3 val. 42 min. o baigiamųjų darbų pabaiga 6 val. 30 min. Gaisro metu išdegė pastato vidus, sudegė viduje buvę baldai bei įvairūs namų apyvokos daiktai.“

9.2. „Pagal Alytaus apskrities priešgaisrinės gelbėjimo valdybos (toliau – Alytaus APGV) Alytaus m. 1-osios komandos pamainos vado vidaus tarnybos leitenanto Dariaus Valavičiaus parodymus, atvykus ugniagesiams gelbėtojams, pastatas degė atvira liepsna. Pūtė labai stiprus pietryčių vėjas. Įvažiuoti gaisriniam automobiliui į kiemą pro vartus nuo pagrindinio kaimo kelio trukdė nuo stulpo Nr. [...] ant žemės, ties vartais, nukarę elektros linijos laidai. Kadangi laidai trukdė įvažiuoti į kiemą, jie buvo nukirpti. Nuo stulpo Nr. [...] ugniagesiai gelbėtojai laidų nekirpo

ir įvadinės apskaitos spintos atsidarę nebuvo. Daugiau jokių kirpimų ar atjungimų elektros linijose ugniagesiai gelbėtojai neatliko.“

9.3. „2014-02-03 Alytaus APGV Valstybinės priešgaisrinės priežiūros skyriaus vyriausioji specialistė vidaus tarnybos majorė Loreta Cibulskienė atvyko į gaisro vietą atlikti minėto gaisro neatidėliotinos informacijos patikrinimą. Apžiūrint gaisrą nustatyta, kad namas 7 x 12 m dydžio, su terasa iš pietryčių pusės, medinių rąstų, vieno aukšto su mansarda, perdengimas medinis, apšiltintas spaliais, stogo konstrukcijos medinės, dengtos skarda bei bitumine stogo danga. Pastato šiaurės vakarų pusėje buvo pristatyta medinė veranda be durų. Pastato savininkams priklausančioje įvadinėje elektros energijos apskaitos spintoje, kuri įrengta ant stulpo Nr. [...], kirtiklis buvo išsijungęs. Orinės elektros linijos gedimai pašalinti. Tarp elektros stulpų Nr. [...] apie 4–5 metrų atstumu nuo pastato ties gyvenamojo namo veranda mėtėsi nutrūkę, stogo skardomis bei medinių rąstų nuodėguliais padengti, sutrypti ir įšalę žemėje orinės linijos laidų likučiai.

Atliekant gaisravietės apžiūrą buvo rasta name įrengtos įvadinio paskirstymo spintos ir laidų liekanos su trumpo jungimo požymiais. Taip pat toje vietoje iš vidaus matėsi labiau išdege mediniai sienų rąstai bei koridoriaus grindys nei kitose gaisro vietose. Pastato dalies medinės sienos, esančios šiaurės rytų pusėje, sudegę mažiau negu ta dalis, kurioje, kaip manoma, buvo gaisro židiny. Taip pat toje pusėje likę sudegusio medinio perdengimo nuodėguliai. Namų kaminas buvo sugriuvęs. Norint išsiaiškinti, ar suveikė elektros linijos įvadinis automatinis jungiklis komercinės apskaitos spintoje, kuris saugo tinklą nuo trumpojo jungimo ir gedimų linijose, buvo apklausti kaimynai. Išsiaiškinta, kad pas kaimynus, kurie gyvena prieš įrengtą komercinės apskaitos spintą, elektra nebuvo dingusi nei gaisro metu, nei po gaisro. Gyventojams, kurie gyvena už įvadinio automatinio jungiklio, elektra buvo dingusi ir atstatyta buvo tik suremontavus orinę elektros liniją. Vertinant šias aplinkybes darytina išvada, kad suveikė elektros energijos tiekimo apsauga ir atvykus ugniagesiams gelbėtojams gesinti gaisro elektros srovės orinės linijos laiduose bei įvade į namą elektros energijos tiekimo jau nebuvo.“

9.4. „Atliekant įvykio vietos apžiūrą dalyvavo gyvenamo namo savininkai X ir Y. [...]. Apžiūros metu savininkai dėl labiausiai tikėtinos gaisro kilimo priežasties ir vietos pretenzijų nepareiškė, bet vėliau parodymus keitė ir atsisakė pasirašyti ant akto dėl kilusio gaisro. Apibendrinus neatidėliotinos informacijos apie gaisrą patikrinimo metu nustatytas aplinkybes ir vertinant terminio poveikio požymius degioms medžiagoms nustatyta, kad labiausiai tikėtina gaisro priežastis – pastato elektros instaliacijos darbas avariniame režime.“

9.5. „2014-02-17 Pareiškėjas raštu kreipėsi į departamentą (raštas gautas 2014-02-26, reg. Nr. GP-23), prašydamas iš naujo nustatyti gaisro židinio zoną ir gaisro kilimo priežastį, taip pat, esant galimybei, įpareigoti departamentui pavaldžius pareigūnus kompetentingai atlikti gaisro priežasties nustatymą, kadangi, jo nuomone, nustatyta gaisro priežastis neatitinka tikrovės.“

9.6. „2014-02-28 departamentas raštu Nr. 9.4-506(9.3.) įpareigojo Alytaus APGV pateikti visą su minėtu gaisru susijusią medžiagą. Analizuojant gautą medžiagą galimos nusikalstamos veikos požymių nenustatyta, taip pat vertinant tai, kad, nesant nukentėjusiojo (nukentėjusiųjų) skundo dėl jo turto sunaikinimo ar sugadinimo, procesinis sprendimas nepriimtas ir 2014-03-19 raštu Nr. 9.4-634(9.21.) departamentas informavo Pareiškėją apie jo prašymo nagrinėjimą bei nurodė departamento Gaisrinių tyrimų centre atliekamų ekspertizų, objektų tyrimo ir specialisto išvadų atlikimo pagrindus ir tvarką.“

9.7. „Metodinėje / mokslinėje gaisrų tyrimo literatūroje aiškinama, kad **elektros instaliacijos avariniu darbo režimu gali būti per aukšta elektros tinklo įtampa, elektros tinklų perkrova, elektros srovės nutekėjimas į metalinius žemintus buitinės technikos prietaisus, didelė pereinamoji varža, elektros kibirkštys ir elektros lankai, bei trumpas jungimas.**

Vertinant gaisravietės apžiūros metu nustatytas faktines aplinkybes (kaimynų paaiškinimus dėl elektros tiekimo sutrikimo gaisro metu, terminio poveikio požymius degiems pastato konstrukcijų elementams, gaisro gesinime dalyvavusių subjektų paaiškinimus) nusikalstamos veikos

požymių nenustatyta, labiausiai tikėtina gaisro priežastis – „pastato elektros instaliacijos darbas avariniame režime“. Atkreiptinas dėmesys, kad gaisro ir gaisro gesinimo metu objektyvūs įrodymai grindžiantys gaisro kilimo priežastį yra sunaikinami, o vykdant ikiteisminį tyrimą gaisro kilimo priežastis nustatoma atmetus kelias iškeltas versijas ir patvirtinus vieną arba kelias tikėtinas gaisro kilimo priežasties versijas. Tiksliai (konkrečiai) gaisro kilimo priežastis nustatoma tik esant akivaizdiems ir neginčijamiems gaisro kilimo faktą ir būdą patvirtinantiems duomenims. Vertinant tai, jog šiuo konkrečiu atveju nebuvo pagrindo Alytaus APGV pareigūnams pradėti ikiteisminio tyrimo ir gaisro metu išdegę pastato vidus ir jame buvę namų apyvokos daiktai, todėl **nustatyta labiausiai tikėtina gaisro priežastis.**“

9.8. „Ekspertizių atlikimo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Gaisrinių tyrimų centro nuostatų, patvirtintų departamento direktoriaus 2004-03-25, Nr. 56 (toliau vadinama – Ekspertizių nuostatai), 4 punkto pagrindu, departamento Gaisrinių tyrimų centre atliekamos teismo ekspertizės, skiriamos teismo ar teisėjo nutartimi (baudžiamosiose, civilinėse ir administracinėse bylose). Esant būtinybei ir galimybei, remdamiesi centro ir kviečiančios specialistus institucijos susitarimu, centre dirbantys specialistai gali atlikti objektų tyrimą ir pateikti specialisto išvadą arba paaiškinimus jo kompetencijos klausimais Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatyta tvarka. Kitų fizinių ar juridinių asmenų prašymu ir centro vadovybės sutikimu gali būti atliekamos ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso. [...]“

9.9. „Gaisrų ekspertizės nustato gaisro židinio vietą, techninę gaisro kilimo priežastį, gaisro aplinkybes, technologinio proceso atitiktą priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams. [...] Gaisrų ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso, kitų fizinių ar juridinių asmenų (toliau vadinama – Užsakovas) prašymu departamento Gaisrinių tyrimų centre atliekamos Ekspertizių nuostatuose įtvirtintais pagrindais. Pagrindas atlikti ekspertizę yra Užsakovo raštiškas prašymas, kuris turi atitikti Ekspertizių nuostatų 17 p. reikalavimus ir turi būti pateikti ekspertizei atlikti būtini duomenys ir dokumentai.

Atsižvelgiant į tai, kad Pareiškėjas nurodo, jog, jo nuomone, gaisras galėjo kilti nuo oro elektros linijos laidų trumpo jungimo atsiradusių kibirkščių į skardinės stogo dangos apačios kraštą, tokiu būdu, departamento nuomone, būtina atlikti oro elektros linijos laidų fragmentų metalografinį objektų tyrimą, kurį gali atlikti Lietuvos teismo ekspertizės centras prie Teisingumo ministerijos. Atliekant metalografinį tyrimą, dažnai sprendžiami diagnostiniai uždaviniai, kuomet reikia nustatyti atskiras metalinio objekto savybes, jų kitimo sąlygas, naujų savybių atsiradimo ar objekto atsidalijimo laiką įvykio atžvilgiu ir priežastis. Metalografinis objektų tyrimas nustato terminį poveikį metaliniam gaminiui (detalei), temperatūros dydį ir pasiskirstymą jame, trumpojo jungimo ir kitokio avarinio darbo režimo (perkrovos) elektros laiduose požymius ir kokioje aplinkoje įvyko trumpasis jungimas: gaisrui būdingoje ar normalioje. **Departamento nuomone, gaisrų ekspertizė, neturinti teismo ekspertizės statuso, galima tik atlikus oro elektros linijos laidų fragmentų metalografinį tyrimą.**“

9.10. PAGD 2014-02-26 gavo Pareiškėjo 2014-02-17 prašymą „Dėl gaisro“, kuriuo prašyta „pakartotinai, esant galimybei, įpareigoti Jūsų pareigūnus kompetentingai atlikti gaisro priežasties nustatymą, kadangi nustatyta gaisro priežastis [...] visiškai neatitinka tikrovės.“ Prašyme nurodyta, kad Alytaus APGV ekspertų įvykio vietos apžiūra buvo „atlikta neobjektyviai, kadangi ekspertai atvyko tik 2014-02-03, kai buvo pašalinti Bendrovės visi orinės elektros linijų laidų gedimai, t. y. gaisro vieta nebuvo apsaugota, [...]. Ekspertai atvyko nepasiruošę, [...]“

Skundo tyrimui reikšmingi teisės aktai

10. Lietuvos Respublikos įstatymai ir kiti teisės aktai.

10.1. *Energetikos įstatyme* (arba toliau – EI) nustatyta:

10.1.1. *9 straipsnis* – „[...] 3. Valstybinė energetikos inspekcija: [...] 2) nustatyta tvarka kontroliuoja energetikos objektų, energetikos įrenginių techninę saugą, eksploatavimą, energijos ir energijos išteklių gamybos, perdavimo, skirstymo, tiekimo patikimumą ir vartojimo efektyvumą; [...] 4) tiria energetikos objektų, įrenginių avarijas ir darbo sutrikimus, dalyvauja tiriant nelaimingus atsitikimus darbe, tiria nelaimingus atsitikimus buityje, susijusius su energijos vartojimu; 5) kontroliuoja, kaip laikomasi specialiujų reikalavimų įrengiant ir rekonstruojant energetikos įrenginius, taip pat energetikos įrenginių atitiktį nustatytiems reikalavimams ir tinkamumą naudoti; [...] 9) teisės aktų nustatyta tvarka pagal kompetenciją turi teisę tikrinti energetikos įmonių valstybės institucijoms ir (ar) vartotojams teikiamą informaciją, vertinti jos patikimumą, nepažeisdama komercine (gamybine) ar profesine paslaptimi laikomos informacijos apsaugos reikalavimų; 10) atlieka kitas šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatytas funkcijas. 4. Valstybinė energetikos inspekcija atsako už savo sprendimus. Valstybinės energetikos inspekcijos sprendimai gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka“;

10.1.2. *34 straipsnis* – „[...] 2. Valstybinė energetikos inspekcija išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka nagrinėja vartotojų ir energetikos įmonių skundus ir ginčus dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių gedimų, eksploataavimo, energijos kokybės reikalavimų, energijos apskaitos ir apmokėjimo už suvartotą energiją pažeidimų, avarių, energijos tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo. [...] 16. Ginčo šalys per 30 dienų nuo vartotojų ir energetikos įmonių ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimo, kuriuo ginčas išsprendžiamas iš esmės ar ginčo nagrinėjimas nutraukiamas, priėmimo turi teisę kreiptis į Vilniaus apygardos teismą ir prašyti nagrinėti jų ginčą iš esmės. [...]“

10.2. *Priešgaisrinės saugos įstatyme* reglamentuojama:

10.2.1. *3 straipsnis* – „[...] 2. Pagrindinis priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos tikslas – apsaugoti žmogų ir turtą nuo gaisrų. 3. Priešgaisrinės saugos užtikrinimo sistemos uždaviniai yra: [...] 2) gaisrų gesinimas; 3) žmonių ir turto gelbėjimas gaisro metu“;

10.2.2. *7 straipsnis* – „Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas, įgyvendindamas šį įstatymą: 1) pagal kompetenciją organizuoja gaisrų gesinimo, žmonių ir turto gelbėjimo, gaisrų padarinių mažinimo darbus ir jiems vadovauja; [...]“

10.3. *Teismo ekspertizės įstatyme* reglamentuojama:

10.3.1. *3 straipsnis* – „1. **Ekspertinis tyrimas** – pagal [...] fizinio ar juridinio asmens, [...] prašymą atliekamas tyrimas, kuriam reikia specialių žinių ir kurio eiga, analitiniai rezultatai ir su jais tiesiogiai susietas aiškinimas fiksuojami ekspertizės akte ar specialisto išvadoje“;

10.3.2. *20 straipsnis* – „[...] 5) atlieka ekspertinius tyrimus fizinių ar juridinių asmenų, kitų organizacijų ar jų padalinių prašymu. Šiais atvejais fiziniai ar juridiniai asmenys, kitos organizacijos ar jų padaliniai už atliktus ekspertinius tyrimus apmoka teismo ekspertizės įstaigai pagal įkainius, kurių apskaičiavimo tvarką nustato teismo ekspertizės įstaigos savininko teisės ir pareigas įgyvendinanti institucija.“

10.4. *Viešojo administravimo įstatyme* (toliau vadinama – VAĮ) reglamentuojama:

10.4.1. *2 straipsnis* – „[...] 15. **Skundas** – asmens rašytinis kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame nurodoma, kad yra pažeistos jo teisės ar teisėti interesai, ir prašoma juos apginti. [...]“;

10.4.2. *19 straipsnis* – „1. Administracinė procedūra – pagal šį įstatymą viešojo administravimo subjekto atliekami privalomi veiksmai nagrinėjant asmens skundą ar pranešimą apie viešojo administravimo subjekto veiksmais, neveikimu ar administraciniais sprendimais galimai padarytą asmens, nurodyto skunde ar pranešime, teisių ir teisėtų interesų pažeidimą ir

priimant dėl to administracinės procedūros sprendimą“;

10.4.3. *34 straipsnis* – „1. Administracinė procedūra baigiama administracinės procedūros sprendimo priėmimu. Asmeniui, dėl kurio pradėta administracinė procedūra, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas raštu pranešama apie priimtą administracinės procedūros sprendimą ir nurodomos faktinės aplinkybės, nustatytos skundo nagrinėjimo metu, teisės aktai, kuriais vadovaujantis priimtas administracinės procedūros sprendimas, ir sprendimo apskundimo tvarka.“

10.5. *Administracinių bylų teisenos įstatyme* (toliau vadinama – ABTĮ) reglamentuojama:

10.5.1. *5 straipsnis* – „1. Kiekvienas suinteresuotas subjektas turi teisę įstatymų nustatyta tvarka kreiptis į teismą, kad būtų apginta pažeista ar ginčijama jo teisė arba įstatymų saugomas interesas“;

10.5.2. *15 straipsnis* – „Administraciniai teismai sprendžia bylas dėl: 1) valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat šių subjektų atsisakymo atlikti jų kompetencijai priskirtus veiksmus teisėtumo ir pagrįstumo [...]“;

10.6. *Seimo kontrolierių įstatyme* reglamentuojama:

10.6.1. *2 straipsnis* – „[...] 2. Pareigūnas – valstybės ir savivaldybių institucijos ar įstaigos tarnautojas, taip pat kitas darbuotojas, atliekantis viešojo administravimo funkcijas; viešosios įstaigos bei nevyriausybinės organizacijos, kurioms įstatymų nustatyta tvarka suteikti viešojo administravimo įgaliojimai, darbuotojas, turintis administravimo įgaliojimus nepavaldiems asmenims; valstybės įgaliotas asmuo, atliekantis įstatymų nustatytas valstybės suteiktas funkcijas“;

10.6.2. *12 straipsnis* – „1. Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje“;

10.6.3. *17 straipsnis* – „1. Seimo kontrolierius [...] priima sprendimą atsisakyti nagrinėti skundą, apie tai informuodamas pareiškėją, jeigu: [...] 3) skunde nurodytų aplinkybių tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai.“

10.7. *Energetikos ministro 2011-03-15 įsakymu Nr. 1-63 patvirtintuose Valstybinės energetikos inspekcijos nuostatuose* (aktuali redakcija nuo 2013-09-24) reglamentuojama: „[...] 10. VEI, siekdama įgyvendinti [...] nustatytus veiklos tikslus, **vykdo šias funkcijas**: [...] 10.8. konsultuoja ir teikia informaciją fiziniams ir juridiniams asmenims Inspekcijos kompetencijos klausimais; 10.9. atlieka galutiniams energijos vartotojams teikiamos informacijos kontrolę; [...] 10.11. išankstine skundų nagrinėjimo ne teisme tvarka nagrinėja skundus dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių gedimų, eksploatavimo, energijos kokybės reikalavimų, energijos apskaitos ir mokėjimo už suvartotą energiją pažeidimų, avarių, energijos tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo, gamtinių sistemų įrengimo, vartotojų sistemų prijungimo sąlygų bei perdavimo, laikymo, skirstymo ar SGD sistemų techninės saugos ir patikimumo, šilumos ir karšto vandens sistemų prižiūrėtojo veiklos ar neveikimo; 10.12. pagal kompetenciją išankstine neteismine skundų nagrinėjimo tvarka sprendžia iškilusius ginčus tarp klausėjo ir teikėjo dėl paklausimo aiškumo ar pagrįstumo arba pateiktos informacijos atitikties paklausimui; [...]“

10.8. *VEI viršininko 2012-11-20 įsakymu Nr. IV-134 patvirtintame Išankstinės privalomos skundų ir ginčų nagrinėjimo tvarkos apraše* (redakcija galiojusi iki 2015-02-03) (toliau vadinama – Aprašas) reglamentuojama:

10.8.1. *3 punktas* – 3.9. **Ginčas** – pareiškėjo ir skundžiamos įmonės konfliktas, kuris grindžiamas pažeistais teisiniais interesais ir kuris VEI nagrinėjamas Aprašo VII skyriuje numatyta tvarka. Ginču taip pat laikomas vartotojo ir energetikos įmonės konfliktas, kai šalys jį siekė išspręsti taikiai, tačiau to padaryti nepavyko“;

10.8.2. *11 punktas* – „VEI, nagrinėdama skundą arba sprenddama ginčą, turi teisę: 11.1. gauti iš skundo ar ginčo šalių visą su ginčo sprendimu ar skundo nagrinėjimu susijusią informaciją; 11.2. kvieisti į žodinio skundo ar ginčo nagrinėjimo posėdžius liudytojus, specialistus, ekspertus ar vertėjus; [...] 11.4. siūlyti skundo ar ginčo šalims išspręsti ginčą taikiai; 11.5. gauti iš valstybės ir

savivaldybės institucijų, įstaigų, įmonių, organizacijų ar kitų asmenų skundai nagrinėti ar ginčui spręsti reikalingą informaciją ar kitokią tarnybinę pagalbą; [...]; 11.8. pratęsti ginčo sprendimo ar skundo nagrinėjimo terminą; [...]; 11.10. atlikti faktinių aplinkybių patikrinimą vietoje. Pareiškėjui ir suinteresuotiems asmenims pranešama apie patikrinimo laiką, kad jie galėtų, jei pageidauja, dalyvauti tikrinant faktinius duomenis vietoje. Žodiniai paaiškinimai ir patikrinimo metu nustatyti faktiniai duomenys turi būti užfiksuoti VEI darbuotojo surašytame patikrinimo akte, prie kurio pridedami rašytiniai paaiškinimai; [...].“

10.8.3. *13 punktas* – „Nagrinėjant vartotojų ir energetikos įmonių skundus ir ginčus, skundo ar ginčo šalys turi teisę: 13.1. susipažinti su [...] ginčo nagrinėjimo medžiaga, [...], daryti išrašus ir nuorašus; 13.2. teikti VEI įrodymus, paaiškinimus, prašymus; [...]; 13.4. VEI leidus, kviestis savo iniciatyva ir sąskaita į žodinio skundo nagrinėjimo ar ginčo sprendimo posėdį liudytojus, specialistus, ekspertus ir vertėjus; 13.5. naudotis kitomis teisėmis, kurias suteikia teisės aktai ir šis Aprašas“;

10.8.4. *72 punktas* – „Sprendžiant ginčą rašytinės procedūros tvarka, ginčo šalys ir suinteresuotieji asmenys nagrinėjime nedalyvauja. Ginčas sprendžiamas pagal VEI pateiktus rašytinius ir (ar) daiktinius įrodymus, faktinių aplinkybių patikrinimo metu nustatytas aplinkybes bei ginčo šalių motyvuotus rašytinius paaiškinimus. [...]“;

10.8.5. *87 punktas* – „Ginčą sprendžiant žodinio proceso tvarka posėdyje išklausa pareiškėjo, po to skundžiamos įmonės paaiškinimų. Ginčo sprendime dalyvaujantys asmenys turi teisę užduoti vienas kitam klausimus. Ginčo šalims turi būti suteikiama galimybė pareikšti savo nuomonę dėl kiekvieno kitos šalies pareiškimo. Paskutinės replikos teisė visada priklauso skundžiamai įmonei ir jo atstovui. [...]“

10.9. *VEI viršininko 2015-01-27 įsakymu Nr. IV-7 patvirtintame Išankstinės privalomos skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarkos apraše* (nauja redakcija, galiojanti nuo 2015-02-03) reglamentuojama:

10.9.1. *3 punktas* – „[...]“; 3.9. **ginčas** – pareiškėjo ir skundžiamo asmens konfliktas, kuris grindžiamas pažeistais teisiniais interesais ir kuris VEI nagrinėjamas Aprašo VI skyriuje numatyta tvarka; [...]“;

10.9.2. *8 punktas* – „VEI, nagrinėdama skundą ar ginčą, priima šiuos sprendimus: 8.1. procedūrinį sprendimą, kurį priima VEI viršininkas arba jo įgaliotas asmuo, atskirais klausimais, kuriais nenagrinėjamas skundas ar ginčas iš esmės. Procedūriniai sprendimai įforminami VEI viršininko arba jo įgalioto asmens pasirašytu raštu; 8.2. sprendimą, kurį priima VEI viršininkas arba jo įgaliotas asmuo, išnagrinėjęs ginčą iš esmės. Sprendimai, priimti išnagrinėjus ginčą iš esmės, įforminami VEI viršininko arba jo įgalioto asmens pasirašytu sprendimu ir patvirtinamas antspaudu.“

10.10. *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2002-07-11 įsakymu Nr. 123 patvirtintuose Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Gaisrinių tyrimų centro nuostatuose* reglamentuojama: „[...]“. 8. Svarbiausieji Centro uždaviniai yra: [...]. 8.3. atlikti ekspertinės įstaigos funkcijas; [...]; 8.5. tirti gaisrus, jų priežastis bei padarinius; [...]. 9. Centras, vykdydamas jam pavestus uždavinius, atlieka šias funkcijas: [...]; 9.8. teikia pagalbą Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui, jo pavaldžioms įstaigoms bei kitoms teisėsaugos institucijoms ir įstaigoms tiriant gaisrus ir jų priežastis, rengia metodinius dokumentus, metodiškai vadovauja priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų gaisrų tyrimo padaliniais ir valstybės tarnautojams; [...]“

10.11. *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2008-09-01 įsakymu Nr. 1-285 patvirtintame Ikteisminio tyrimo pradžios registravimo, ikiteisminio tyrimo vykdymo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamente prie Vidaus reikalų ministerijos ir jam pavaldžiose įstaigose tvarkos apraše* reglamentuojama:

10.11.1. *3 punktas* – „Gauta informacija apie kilusį gaisrą eilės tvarka registruojama

informacijos apie kilusį gaisrą registracijos žurnale, ir organizuojamas jos neatidėliotinas patikrinimas. Informacijos apie kilusį gaisrą registracijos žurnale turi būti nurodoma: 3.1. informacijos gavimo data, laikas; 3.2. informaciją pranešusio asmens duomenys (vardas ir pavardė, adresas, telefonas, įmonės, įstaigos, organizacijos pavadinimas, adresas, telefonas); 3.3. pranešimo būdas (telefonu ar kitaip); 3.4 informacijos turinys (gaisro kilimo ar pastebėjimo laikas, vieta, aplinkybės); 3.5. pareigūno, atlikusio neatidėliotinę informacijos apie gaisrą patikrinimą, pareigos, vardas ir pavardė; 3.6. gaisro padariniai (gaisro metu žuvo (traumuota) žmonių, gaisro metu sunaikinta (sugadinta) turto); 3.7. gaisro priežastis (spėjama); 3.8. neatidėliotino informacijos apie gaisrą patikrinimo rezultatas (ar nustatyti nusikalstamos veikos požymiai, jei taip, tai kokios); 3.9. priimtas procesinis sprendimas (data, pagrindas)“;

10.11.2. 4 *punktas* – „Gavęs informaciją apie kilusį gaisrą, ikiteisminio tyrimo pareigūnas atlieka jos patikrinimą.“

10.12. *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2004-03-25 įsakymu Nr. 56 patvirtintuose Ekspertizių atlikimo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Gaisrinių tyrimų centre nuostatuose* reglamentuojama: „[...]. 2. Centre atliekamos šių rūšių ekspertizės, skirtos šiems uždaviniams spręsti: 2.1. gaisrų ekspertizės – nustato gaisro židinio vietą, techninę gaisro kilimo priežastį, gaisro aplinkybes, techninės priemonės (technologinio proceso) atitiktį priešgaisrinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimams; [...]. 4. Centre atliekamos teismo ekspertizės, skiriamos teismo ar teisėjo nutartimi (baudžiamosiose, civilinėse ir administracinėse bylose). Esant būtinybei ir galimybei, remdamiesi centro ir kviečiančios specialistus institucijos susitarimu, centre dirbantys specialistai gali atlikti objektų tyrimą ir pateikti specialisto išvadą arba paaiškinimus jo kompetencijos klausimais BPK nustatyta tvarka. **Kitų fizinių ar juridinių asmenų prašymu ir centro vadovybės sutikimu gali būti atliekamos ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso.**“

10.13. *Teisingumo ministro 2012-02-07 įsakymu Nr. IR-38 patvirtintų Lietuvos teismo ekspertizės centro (toliau vadinama – LTEC) nuostatų 10 punkte* reglamentuojama: „[...]; 10.1.2. teisingumo ministro patvirtintų ekspertizių (tyrimų) atlikimo LTEC nuostatų nustatytais atvejais ir tvarka **atlieka ekspertizes ir tyrimus pagal fizinių ir juridinių asmenų prašymus**; [...].“

10.14. *Teisingumo ministro 2007-09-04 įsakymu Nr. IR-327 patvirtintų Ekspertizių (tyrimų) atlikimo Lietuvos teismo ekspertizės centre* (toliau vadinama – LTEC nuostatai) reglamentuojama:

10.14.1. 3 *punktas* – „LTEC atliekamos šių rūšių ekspertizės (tyrimai): [...]; 3.23. **metalografinė ekspertizė** – nustato ir įvertina terminį, elektroterminį ir cheminį aplinkos poveikį metalo gaminiams, nustato jo atsiradimo aplinkybes, metalinių detalių lūžio pobūdį ir laiką, įvertina terminio apdirbimo kokybę, metalurginius ir gamybos defektus; [...].“

10.14.2. 22 *punktas* – „Pagrindas atlikti ekspertizę (tyrimą) yra pagal BPK, CPK, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo ar ATPK ir šiuos nuostatus įforminta LTEC gauta teisėjo arba teismo nutartis skirti ekspertizę, prokuroro, ikiteisminio tyrimo pareigūno užduotis atlikti objektų tyrimą, taip pat fizinio bei juridinio asmens prašymas atlikti ekspertizę, neturinčią teismo ekspertizės statuso.“

10.14.3. 32 *punktas* – „Fizinių ar juridinių asmenų prašyme atlikti ekspertizę, neturinčią teismo ekspertizės statuso, turi būti nurodoma: 32.1. pareiškėjo vardas ir pavardė, adresas, parašas (juridinio asmens pavadinimas, kodas, adresas, vadovo parašas ir juridinio asmens spaudas); 32.2. su ekspertize, neturinčia teismo ekspertizės statuso, susijusios aplinkybės; 32.3. klausimai, kuriais norima išvados; 32.4. išvardijama tirti pateikiama medžiaga; 32.5. įsipareigojimas sumokėti už ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso, atlikimą“;

10.14.4. 33 *punktas* – „Fizinio ar juridinio asmens prašymus atlikti ekspertizę, neturinčią teismo ekspertizės statuso, priima LTEC direktorius ar jo pavaduotojas“;

10.14.5. 34 punktas – „LTEC direktorius ar jo pavaduotojas turi teisę atsisakyti priimti fizinio ar juridinio asmens prašymą atlikti ekspertizę, neturinčią teismo ekspertizės statuso, jei: 34.1. prašymas neatitinka šių nuostatų 32 punkto reikalavimų; 34.2. ekspertizės, neturinčios teismo ekspertizės statuso, nėra galimybės atlikti dėl ekspertinio darbo krūvio; 34.3. yra kitų šių nuostatų VI skyriuje nurodytų pagrindų.“

11. Lietuvos Respublikos teismų praktika

11.1. Konstitucinio Teismo nutarimas:

2004-12-13 nutarimas byloje Nr. 51/01-26/02-19/03-22/03-26/03-27/03 – „Konstitucinė nuostata, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, konstitucinis atviros visuomenės imperatyvas, konstitucinė valstybės tarnybos samprata suponuoja tai, kad valstybės tarnyba turi būti atvira, prieinama žmonėms, kurių reikalus ji tvarko. Minėta, kad valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, paskirtis, taigi ir valstybės tarnybos paskirtis, – užtikrinti žmogaus teises ir laisves, garantuoti viešąjį interesą. [...].

Valstybės tarnyba turi veikti paklusdama tik Konstitucijai ir teisei. Kiekviena valstybės ar savivaldybės institucija, per kurią vykdomos valstybės funkcijos, kiekvienas valstybės tarnautojas turi paisyti teisėtumo reikalavimų. Valstybės tarnautojai turi nepiktnaudžiauti jiems nustatytais galiomis, nepažeisti teisės aktų reikalavimų. Konstitucinis Teismas 2000-06-30 nutarime konstatavo, kad valstybės institucijos, pareigūnai turi saugoti, ginti žmogaus teises ir laisves; ypač svarbu, kad, vykdydami jiems patikėtas funkcijas, jie patys nepažeistų žmogaus teisių ir laisvių [...].

Konstitucinis Teismas 2004 m. liepos 1 d. nutarime ir 2004 m. lapkričio 5 d. išvadoje konstatavo, kad Konstitucijoje yra įtvirtintas atsakingo valdymo principas. Valdžios atsakomybė visuomenei – teisinės valstybės principas, kuris įtvirtintas Konstitucijoje nustačius, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms, kad piliečiai turi teisę [...], apskųsti jų sprendimus, garantavus piliečiams galimybę ginti savo teises teisme, peticijos teisę, taip pat teisės aktuose reglamentavus piliečių prašymų ir skundų nagrinėjimo procedūrą ir kt. [...].“

11.2. Vyriausiojo administracinio teismo (arba toliau vadinama – LVAT) formuojama praktika:

1) 2009-04-09 sprendimas administracinėje byloje Nr. A⁵⁵⁶-476/2009 – „Viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški. [...]“;

2) 2009-12-23 nutartis administracinėje byloje Nr. A⁵⁰²-1505/2009 – „Viešojoje teisėje veikiantys įstatymo viršenybės ir teisinio apibrėžtumo principai lemia tai, kad visi viešojo administravimo subjektai turi tik tokius įgalinimus, kurie jiems yra suteikti konkrečiomis teisės aktu nuostatomis, plečiamas valdymo institucijų kompetencijos aiškinimas yra negalimas (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2007-11-19 nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴-1052/2007)“;

3) 2013-03-05 nutartis administracinėje byloje Nr. A556-439/2013 – „[...] Priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (ar kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiamas paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.“

12. Šio tyrimo metu išvados bus teikiamos:

12.1. dėl VEI pareigūnų veikslių (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo prašymą (skundą);

12.2. dėl PAGD pareigūnų veikslių (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo prašymą (skundą).

13. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 17 straipsnio 1 dalies 3 punktu (šios pažymos 10.6.3 papunktis), tyrimo metu nebus vertinami Bendrovės darbuotojų veiksmai (neveikimas), nes, pagal Seimo kontrolierių įstatymo 2 straipsnio 2 dalies nuostatas,

Bendrovės darbuotojai nėra pareigūnai (šios pažymos 10.6.1 papunktis), taigi, jų veiksmų (neveikimo) tyrimas nepriklauso Seimo kontrolieriaus kompetencijai (šios pažymos 10.6.2 papunktis).

14. Vadovaujantis Seimo kontrolierių įstatymo 12 straipsnio nuostatomis, Seimo kontrolieriai tiria pareiškėjų skundus dėl pareigūnų piktnaudžiavimo, biurokratizmo ar kitaip pažeidžiamų žmogaus teisių ir laisvių viešojo administravimo srityje (šios pažymos 10.6.2 papunktis), taigi, šio tyrimo metu nebus pasisakoma dėl gaisro kilimo priežasčių ir faktinių aplinkybių nustatymo, tačiau bus vertinami pareigūnų, nagrinėjusių Pareiškėjo skundus, veiksmai (neveikimas).

Dėl VEI pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo prašymą (skundą)

Išvados

15. Atsižvelgus iš šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes (šios pažymos 1–9 paragrafai) bei teisinį reglamentavimą, nurodytą šios pažymos 10 paragrafe, konstatuotina, kad:

15.1. VEI išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka nagrinėja vartotojų ir energetikos įmonių skundus ir ginčus dėl energetikos objektų, įrenginių ir apskaitos priemonių gedimų, eksploatavimo, energijos kokybės reikalavimų, energijos apskaitos ir apmokėjimo už suvartotą energiją pažeidimų, avarių, energijos tiekimo nutraukimo, sustabdymo ar ribojimo (šios pažymos 10.1.2 papunktis);

15.2. vykdydama funkciją „išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka nagrinėja vartotojų ir energetikos įmonių skundus ir ginčus“ (šios pažymos 10.7 punktas), VEI:

1) gavusi Pareiškėjo Prašymą-1, jį išnagrinėjo kaip prašymą nagrinėti ginčą (šios pažymos 8.10 punktas), priėmė sprendimą, išaiškino apskundimo tvarką. Pareiškėjas VEI sprendimą apskundė (kaip nurodė VEI sprendime) Vilniaus apygardos teismui. Vilniaus apygardos teismas nutartimi atsisakė ieškinį priimti, nes buvo nesilaikyta įstatymų nustatytos tai bylų kategorijai išankstinio bylos sprendimo ne teisme tvarkos, o „VEI skundžiamame 2014-03-25 rašte [...] nepriėmė jokie galutinio sprendimo, atitinkančio Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 34 straipsnio prasmę ir todėl ieškovo suformuluoti reikalavimai teisme dar nenagrinėtini.“

Darytina išvada, kad VEI netinkamai, pažeisdama EĮ, Aprašo nuostatas, išnagrinėjo Prašymą-1, neteisingai paaiškino Pareiškėjui, kad pirmiau nurodytas VEI priimtas sprendimas gali būti skundžiamas teismui. Pareiškėjas buvo priverstas dar kartą kreiptis į VEI dėl ginčo nagrinėjimo iš esmės ir sprendimo priėmimo;

2) gavusi Pareiškėjo Prašymą-2 (prašė, atsižvelgus į Vilniaus apygardos teismo nutartį ir F raštą, pakartotinai išnagrinėti ir priimti galutinį sprendimą dėl ginčo), VEI jį išnagrinėjo kaip prašymą nagrinėti ginčą (šios pažymos 8.12 punktas), 2014-06-09 priėmė sprendimą atmesti skundą, išaiškino apskundimo tvarką. Seimo kontrolieriui nepateikta informacija, ar šį sprendimą Pareiškėjas skundė Vilniaus apygardos teismui.

VEI sprendime pažymėjo, jog ši inspekcija „negali pateikti prašomų dokumentų“ (Bendrovės komisijos tyrimo medžiagos ir kt. Pareiškėjo išvardintų dokumentų), nes jų neturi, ir pasiūlė kreiptis į Bendrovę. Pažymėtina, kad, vadovaujantis Aprašo nuostatomis, VEI, spręsdama ginčą, turi teisę gauti iš ginčo šalių visą su ginčo sprendimu susijusią informaciją (šios pažymos 10.8.2 papunktis), kvieštis liudytojus, ekspertus, specialistus.

Vadovaujantis EĮ 34 straipsnio nuostatomis, VEI atsako už savo sprendimus. VEI sprendimai skundžiami Vilniaus apygardos teismui (šios pažymos 10.1.2 punktą), taigi, VEI 2014-06-09 sprendimo pagrįstumo ir teisėtumo klausimai pagal kompetenciją priskirti nagrinėti tik teismui.

15.3. Kadangi VEI Prašymą-1 nagrinėjo kaip prašymą nagrinėti ginčą, todėl VEI negalėjo, vadovaudamasi Nuostatų 41 punktu (šios pažymos 8.2, 8.3 punktai) persiųsti jo nagrinėti F, įpareigojant Bendrovei pačiai atlikti tyrimą. Pažymėtina, kad VEI, spręsdama ginčą, pati turi teisę gauti informaciją, atlikti faktinių aplinkybių patikrinimą vietoje (šios pažymos 10.8.2 papunktis).

16. Apibendrinus nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad VEI pareigūnų veiksmai (neveikimas), t. y. netinkamai išnagrinėtas Prašymas-1 (šios pažymos 4.1 punktą), galimai nepakankamai įsigilinta nagrinėjant Prašymą-2 (šios pažymos 4.3, 4.4 punktai), sukėlė Pareiškėjo nepasitenkinimą valstybės institucijų darbu, jis turėjo pakartotinai kreiptis į VEI, kitas valstybės institucijas, turėti nepatogumų, taigi, ši Pareiškėjo skundo dalis pripažintina pagrįsta.

Dėl PAGD pareigūnų veiksmų (neveikimo) nagrinėjant Pareiškėjo prašymą (skundą)

Išvados

17. Atsižvelgus iš šio tyrimo metu nustatytas aplinkybes (šios pažymos 1–9 paragrafai) bei teisinį reglamentavimą, nurodytą šios pažymos 10 paragrafe, konstatuotina, kad:

17.1. pagal Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 165 straipsnį, PAGD yra ikiteisminio tyrimo įstaiga, kai tiriamos nusikalstamos veikos, išaiškėjusios atliekant tiesiogines funkcijas, numatytas veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose.

PAGD, vadovaudamasis vidaus reikalų ministro 2010-12-31 įsakymu IV-831 patvirtintų PAGD nuostatų 10.8 punktu, pagal kompetenciją teisės aktų nustatyta tvarka nagrinėja asmenų prašymus, pranešimus ir skundus;

17.2. PAGD, 2014-02-26 gavęs Pareiškėjo prašymą, kuris atitiko VAI nustatytą skundo sąvoką (šios pažymos 9.10 punktą, 10.4.1 papunktis), pareikalavo Alytaus APGV atsiųsti visą turimą su gaisru susijusią medžiagą, t. y. pradėjo administracinę procedūrą, kaip tai numatyta VAI (šios pažymos 10.4 punkte), tačiau, išanalizavę medžiagą dėl įvykusio gaisro, nepateikė Pareiškėjui motyvuoto ir teisės aktais pagrįsto atsakymo (nepriėmė sprendimo), kuriame būtų nurodyta apskundimo tvarka, kaip tai numatyta VAI 34 straipsnyje (šios pažymos 10.4.3 papunktis). Pareiškėjui PAGD 2014-03-19 rašte pateikė bendro pobūdžio informaciją, t. y. išaiškino teisės aktų nuostatas, ir tik pažymėjo, jog „pareigūnai atliko neatidėliotiną informacijos apie gaisrą patikrinimą, tikslu nustatyti galimos nusikalstamos veikos požymius, ir nustatė, jog labiausiai tikėtina gaisro priežastis – pastato elektros instaliacijos darbas avariniame režime“;

17.3. Centras yra ekspertinė įstaiga. Centras, vykdydamas jam priskirtas funkcijas, teikia pagalbą PAGD, jo pavaldžioms įstaigoms, metodiškai vadovauja priešgaisrinių gelbėjimo tarnybų gaisrų tyrimo padaliniais (šios pažymos 10.10 punktą). Pažymėtina, kad PAGD, nustatęs, kad yra kilęs konfliktas dėl nustatytos galimos gaisro priežasties pagrįstumo (Pareiškėjo teigimu, gaisras kilo **nuo nutrūkusių OR elektros linijos laidų trumpojo jungimo atsiradusių kibirkščių**), galimai neprašė (nepateikta informacija) Centro pagalbos dėl pakartotinio patikrinimo bei gaisro priežasčių nustatymo / patvirtinimo.

18. Apibendrinus nustatytas aplinkybes, konstatuotina, kad PAGD pareigūnų veiksmai

(neveikimas), netinkamai išnagrinėjus skundą (nepasitelkė ekspertų, nesiaiškino Pareiškėjo nurodomų aplinkybių dėl gaisro kilimo priežasčių, nepateikė motyvuoto atsakymo, neišaiškino sprendimo apskundimo tvarkos), sukėlė Pareiškėjo pasipiktinimą, abejones dėl pareigūnų funkcijų atlikimo, nustatant tikrąsias gaisro priežastis, taigi, ši Pareiškėjo skundo dalis pripažintina pagrįsta.

19. Atkreiptinas VEI ir PAGD dėmesys į Konstitucinio Teismo nutarimuose bei Vyriausiojo administracinio teismo formuojamoje praktikoje ne kartą pabrėžiamą atsakingo valdymo (gero administravimo) principą (šios pažymos 11 paragrafas): viešojo administravimo subjektų veiksmai turi būti aiškūs, nedviprasmiški, priimant sprendimą dėl konkretaus prašymo (ar kitokio pobūdžio kreipimosi, nepriklausomai nuo tokio dokumento formos) turi būti veikiami paisant pagrindiniame šalies įstatyme – Konstitucijoje įtvirtinto, atkartojamo ir Viešojo administravimo įstatyme, principo, kad valdžios įstaigos tarnauja žmonėms.

20. Atkreiptinas Pareiškėjo dėmesys į tai, kad:

20.1. teisingumą vykdo tik teismai; administraciniai teismai sprendžia bylas dėl valstybinio administravimo subjektų priimtų teisės aktų ir veiksmų teisėtumo, taip pat atsisakymo atlikti veiksmus;

20.2. vadovaujantis *Civilinio kodekso 6.271 straipsniu*, žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Valstybės civilinė atsakomybė pagal šį straipsnį atsiranda, jeigu valdžios institucijų darbuotojai neveikė taip, kaip pagal įstatymus šios institucijos ar jų darbuotojai privalėjo veikti;

20.3. Aukščiausias Teismas 2009-04-14 nutartyje (civilinė byla Nr. 3K-3-166/2009) konstatavo: „[...] Žalos dydis – viena iš įrodinėjimo dalyką sudarančių aplinkybių byloje dėl žalos atlyginimo, šios aplinkybės **įrodinėjimo našta tenka nukentėjusiam asmeniui**. Nukentėjusio asmens patirtų turtinių netekimų dydis gali būti nustatytas nuostolius apskaičiuojant pagal prarasto turto atkuriamąją vertę. [...] Žalos dydis tokiuose ginčiuose gali būti įrodinėjamas visais įstatymo reikalavimus atitinkančiais įrodymais (turto vertintojo pažymomis, sąmatomis, kt.), laikantis bendrųjų įrodinėjimo civiliniame procese taisyklių [...]“;

20.4. LTEC ekspertizės atlieka gavę teisėjo arba teismo nutartį skirti ekspertizę (šios pažymos 10.14.2), o taip pat atlieka metalografinės ekspertizės, neturinčias teismo ekspertizės statuso. Tokios ekspertizės atliekamos pagal asmenų prašymus (šios pažymos 10.14.4 papunktis).

III. SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

21. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl *Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos* pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

22. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Seimo kontrolierius nusprendžia X skundą dėl *Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos* pareigūnų veiksmų (neveikimo) pripažinti pagrįstu.

IV. SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

23. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Seimo kontrolierius rekomenduoja:

23.1. Valstybinei energetikos inspekcijai –

1. imtis priemonių, kad priėmus skundą nagrinėti išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka, vartotojų skundai nebūtų persiunčiami skundžiamai energetikos įmonei pačiai atlikti skunde nurodytų aplinkybių tyrimą;

2. imtis priemonių, kad skundai išankstine privaloma skundų ir ginčų nagrinėjimo ne teisme tvarka būtų nagrinėjami vadovaujantis galiojančių teisės aktų nuostatomis, t. y. priimami sprendimai būtų pagrįsti faktinėmis aplinkybėmis, jų analize ir priimti vadovaujantis teisės aktų nuostatomis;

23.2. Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui –

1. imtis priemonių, kad pareiškėjų skundai, prašymai būtų nagrinėjami galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka, sprendimai būtų pagrįsti faktinėmis aplinkybėmis, jų analize ir priimti vadovaujantis teisės aktų nuostatomis;

2. pagal kompetenciją, vadovaujantis galiojančių teisės aktų nustatyta tvarka, dar kartą išnagrinėti Pareiškėjo skundą ir jame nurodytas aplinkybes, pateikti motyvuotą atsakymą bei išaiškinti apskundimo tvarką.

Prašytume apie rekomendacijų vykdymą Seimo kontrolierių informuoti iki 2015-09-30.

Seimo kontrolierius

Augustinas Normantas